

**EDUCATIA INTERCULTURALA-
COMPONENTA A EDUCATIEI PENTRU
CETATENIE DEMOCRATICA
EDUCATIA INTERCULTURALA,
CONCEPTUALIZARE SI
CONTEXTUALIZARE**

INVATATOR: ALINA VELICA

UNITATEA SCOLARA: SCOALA CU CLASELE I-VIII IZBICENI – OLT

EDUCATIA INTERCULTURALA, CONCEPTUALIZARE SI CONTEXTUALIZARE

A. Educatie si societate. Educatia si provocarile lumii contemporane.

Lumea contemporana se caracterizeaza printr-o evolutie rapida si imprevizibila a stiintei si tehnicii, generand o gigantica miscare de idei, de inventii si descoperiri, o crestere exponentiala a informatiei si a tehnologiilor de varf. Acestea au drept consecinta informatizarea societatii, restructurarea si reinnoirea unor demersuri epistemologice pluridisciplinare, din toate sectoarele vietii sociale.

Societatea contemporana se confrunta cu resursele limitate de materii prime si de energie, cu cresterea demografica, cu adancirea decalajului dintre tarile bogate si sarace, cu deteriorarea continua a mediului inconjurator si cu conflictele interetnice.

Solutia acestei crize o constituie reforma invatamantului, care sa produca transformari adanci in raport de specificul fiecarei tari, o noua politica a educatiei pentru cresterea calitatii acesteia si imprimarea *caracterului prospectiv*.

B. Noi tipuri de educatii

Cresterea eficientei scolare se poate realiza si prin introducerea unor **noi tipuri de educatii**, prevazute si in Programul UNESCO.

1. *Educatia economica si antreprenoriala* avand ca scop cunoasterea economiei de piata si formarea calitatilor de antreprenor: initiative, plan de afaceri, antrenarea in tehnologiile informationale.
2. *Educatia pentru participare si democratie*, al carei scop este educarea tineretului pentru a participa la dezvoltarea sociala, la aplicarea principiilor democratice si la apararea drepturilor omului.
3. *Educatia ecologica, pentru protejarea mediului inconjurator*, implica intelegerea consecintelor deteriorarii acestuia asupra sanatatii omului, asumarea de responsabilitati si intreprinderea de actiuni pentru protejarea mediului ambient, a florei si a faunei, pe baza unor cunostinte si motivatii.
4. *Educatia pentru pace si cooperare* are drept obiective intelegerea intre popoare si respectarea valorilor culturii, promovarea umanismului ethnic, folosint investitiile si descoperirile in scopul cresterii calitatii vietii, promovarea valorilor morale si culturale ale societatii democratice.
5. *Educatia pentru comunicare si timpul liber* vizeaza folosirea mass- mediei in scopul largirii orizontului de cultura generala, al perfectionarii profesionale si formarii integrale a personalitatii umane.
6. *Educatia interculturala* promoveaza cunoasterea si respectarea culturii, a traditiilor si a stilului de viata ale comunitatilor entice, de catre toti locuitorii din tara respective.
7. *Educatia pentru sanatate* implica cunostinte si actiuni pentru prevenirea si combaterea bolilor si pentru o alimentatie necesara pastrarii sanatatii.

C. Inovatie si reforma in invatamantul romanesc

Reforma in invatamantul romanesc are ca efect realizarea unor mutatii de politica si strategie educationala. Politicile si practicile educationale sunt orientate pe baza unor principii de reforma:

- corelarea invatamantului cu evolutia sistemului economic, a pietei muncii, a stiintei, tehnicii si tehnologiei;
- egalizarea sanselor la un invatamant deschis, diversificat si modern;
- optimizarea raportului, in planurile de invatamant, intre disciplinele de cultura generala si cele de specialitate;
- compatibilizarea europeana a Curriculumului national;
- descentralizarea si reforma managementului scolar.

Programul reformei, elaborate pe baza acestor principii, cuprind multe elemente de inovatie dintre care citam:

- restructurarea invatamantului secundar, ethnic si vocational; organizarea lui pe filiere, specializari si cicluri curriculare: de observare si rientare, de aprofundare si de specializare;
- proiectarea curriculara la nivel national si local;
- elaborarea curriculumului national, compatibil cu cel European;
- elaborarea si aplicarea planurilor- cadru de invatamant;
- elaborarea, intr-o conceptie didactica moderna, a programelor si a manualelor scolare;
- crearea pietei manualelor alternative;
- ameliorarea infrastructurii invatamantului si conectarea lui in comunicatiile electronice mondiale;
- organizarea invatamantului superior in trei cicluri: colegii, invatamant superior de scurta durata si de lunga durata;
- introducerea disciplinelor optionale pentru dezvoltarea aptitudinilor;
- aplicarea unui nou system de evaluare a rezultatelor scolare;
- introducerea examenului de capacitate la absolvirea gimnaziului;
- folosirea unor practice didactice de tip interactiv;
- cresterea eficientei sistemului de finantare si de gestionare a resurselor materiale;
- reforma managementului scolar si academic, prin descentralizarea si crearea autonomiei unitatilor de invatamant.

D. Perspectiva educatiei permanente si autoeducatiei

Idea educatiei permanente nu este noua. O gasim prezenta inca din antichitate, la greci si la romani, iar mai tarziu la arabi au inscris-o in *Coran*, ca obligatie religioasa. "Intreaga viata este o scoala" afirma J.A. Comenius, iar N. Iorga sustinea ca "invatat este omul care se invata necontenit pe sine si invata necontenit pe altii".

1. **Concept si factori.** Pentru secolul nostrum, *invatarea continua* a devenit o cerinta fundamentala a societatii, determinanta de: cresterea exponentiala a informatiilor si uzura accelerata a acestora, de mobilitatea profesiunilor, de progresele extraordinare ale stiintei, tehnicii, tehnologiei si mijloacelor de informatie, de dinamismul vietii economice si sociale, de democratizarea invatamantului, de cresterea nivelului de aspiratie spre cultura si educatie, de folosirea cat mai utila si placuta a timpului liber.

A invata sa inveti si a dori sa te perfectionezi continuu sunt cerinte ale educatiei permanente, prin care omul contemporan invata sa fie el insusi, receptiv la schimbari, capabil sa

la anticipeze și să se adapteze la ele, oferindu-se ca participant la programul social, prin autonomia sa intelectuală și moral-civică.

2. **Continutul.** Educația permanentă se caracterizează prin aceea că este continuă și globală, integrând toate nivelurile și tipurile de educație. Astfel, este asigurată formarea echilibrată a personalității, cu grad înalt de autonomie a învățării, pe baza căreia omul știe să identifice și să folosească sursele de informație, să participe la dezvoltarea societății, la educarea celorlalți membri ai colectivității din care face parte și la creșterea calității vieții.

În reformele actuale, privind sistemele educaționale din toate țările, se observă preocupări de *articulare a diferitelor niveluri și tipuri ale educației*, urmărindu-se continuitatea acestora în timp și spațiu, încercând să transforme punctele terminale ale învățământului primar, gimnazial, liceal și universitar în deschideri spre învățarea continuă, spre autoeducație. Componenta generală și cea profesională a educației permanente sunt strâns legate între ele, permițând dezvoltarea și adaptarea omului la noile condiții, în scopul creșterii vieții și folosirii eficiente a timpului liber, pentru desăvârșirea formării personalității creatoare.

3. **Metodologia.** *Scolaritatea* este o etapă inițială a educației permanente, care trebuie să-i învețe pe elevi cum să învețe și să se integreze socio-profesional. Ca urmare, din această perspectivă vor trebui regândite obiectivele educaționale, conținutul și metodele de predare – învățare – evaluare. În acest scop, se va pune accentul pe folosirea pe scară largă a metodelor active – participative, pe tehnicile de învățare eficiente, pe folosirea unui stil didactic integrat, pe creșterea efortului de învățare al elevilor și pe formarea capacității de autoevaluare, elevii învățând să se formeze pentru o lume în continuă schimbare.

Ca forme de perfecționare permanentă a cadrelor didactice sunt prevăzute: studiul individual, sesiuni metodic-stiințifice, schimburi de experiențe, cursuri periodice de informare, cercuri și seminarii pedagogice, stagii de perfecționare, consultanță, cursuri la distanță, cursuri de vară, postuniversitare și de doctorat. Stagiile de perfecționare urmează să se încheie cu elaborarea unei lucrări cu caracter metodic-stiințific.

Autoeducația este o activitate conștientă, orientată spre formarea sau desăvârșirea propriei persoane, în conformitate cu năzuințele, aspirațiile, idealurile și concepția despre rolul omului în societate.

Autoeducația devine posibilă la vârsta adolescenței, datorită celor trei funcții ale conștiinței de sine:

- funcția anticipativă, de proiectare a propriei persoane, facilitând formarea idealului de viață;
- funcția normativă, concretizată în modul de apreciere a valorilor pe baza unor criterii sociale;
- capacitatea omului de a se reflecta asupra sa însuși, dându-și seama de ceea ce este și de ceea ce vrea să devină. Autoeducația devine posibilă pe baza educației, când adolescentul, reflectând asupra celor învățate și dispunând de un mod propriu de apreciere a valorilor socio-culturale, le interiorizează, participând astfel la propria sa formare și dezvoltare. În același timp, autoeducația favorizează asimilarea influențelor educative iar pe de altă parte se integrează în educația permanentă, sporindu-i eficiența. Ca urmare, în școală vor trebui să se transmită elevilor bazele și metodele autoformării, pregătindu-i pentru educația permanentă.

Autoeducația se realizează sub influența unui grup de factori interni și externi.

Factorii interni care favorizează autoeducația sunt:

- autocunoașterea, prin care elevul sau adultul devine conștient de propriile sale capacități intelectuale, interese și aptitudini;

- capacitatea persoanei de a se reflecta asupra sa în mod critic, observându-și neîmplinirile;
- idealul de viață și nivelul de aspirație spre cultură și civilizație;
- responsabilitatea față de devenirea propriei persoane;
- modul propriu de apreciere a valorilor științifice, cultural-artistice, morale, religioase etc.;
- dorința de autoperfectare continuă;
- autocontrolul permanent privind autoperfectarea.

Factori externi care favorizează autoeducația sunt:

- nivelul de dezvoltare a științei, tehnicii, tehnologiei și a culturii umaniste.
- mobilitatea profesiunilor și noile cerințe ale acestora.

E. Cauzalitatea

Sistematizarea celor mai profunde teme ale educației interculturale conduce la identificarea a două grupe mari de cauze: una, care ține de o *cauzalitate generală*, alta, care exprimă o *cauzalitate specifică*.

Analizând prima categorie de cauze, constatăm o ordine a acestora într-un aspect definitoriu al structurilor comunităților sociale contemporane: diversitate, în multiple forme pe care aceasta le îmbracă (lingvistică, etnică, religioasă, socială, politică, economică, culturală). Mozaicul de culturi, forme și structuri în care trăim nu este nicidecum o realitate nouă, dar intensificarea interdependențelor dintre state, schimbările alerte și intense, într-un timp scurt, de ordin politic, economic și social, mobilitatea internațională crescută a forței de muncă și modul în care acestea influențează existențele individuale, statale și suprastatale scot în prim plan implicațiile și, îndeosebi, raportările atitudinale ale membrilor societății în raport cu acestea.

Din perspectiva educației interculturale, instituția școlară *are dificultăți de adaptare la diversitatea culturală*. Pentru că statutul elevilor, caracterizat prin diversitate, prin “coexistența identităților cu ceea ce au ele comun și diferit” este o realitate obiectivă, ceea ce trebuie să se remodeleze este școala, pentru a asigura o remodelare a socialului prin ea însăși, prin educație. Schimbarea propusă este una de viziune, aceea care face ca diferențele culturale să fie acceptate, prețuite, tratate dară a fi sursa de conflict ci, dimpotrivă, de creștere și aport calitativ, deopotrivă. În acest sens, *Alain Kerlan* argumentează categoric: “responsabilitatea educativă poartă cu ea puterea de regenerare, de reafirmare a *aptitudinii de a valoriza*”.

Există mai multe tipuri de contexte care determină o abordare interculturală în educație, dar toate au, în esență, aceeași sursă: *inmultirea situațiilor în care grupele de elevi, clasele și școlile se caracterizează prin diversitate lingvistică, etnică, religioasă, culturală*. În acest sens, în România, de exemplu, în școală există elevi aparținând unor etnii diferite (români, germani, turci etc.), de religii diferite, dar expresie a unei istorii comune și, mai nou, chiar elevi purtători ai unor culturi (chineza, araba, africană), ca efect al migrației internaționale a capitalurilor și a forței de muncă. Într-un asemenea univers cultural complex se impune restructurarea atitudinilor față de alteritate, limbajul pedagogic utilizat, strategiile didactice integrate. În această direcție, lent dar consistent, urmează să se producă progresul pe care îl înregistrează înțelegerea identității personale și de grup ca “*una construită printr-o logică a deschiderii și a închiderii*” sau, după *Micheline Rey*, *trecerea de la logica “mono” la logica de tip “inter”*.

F. Conceptualizare

Analiza conceptuală se întemeiază pe următorii trei termeni: multiculturalitate, interculturalitate, educație interculturală.

a) *multiculturalitatea* reflectă starea naturală a societății, care este diversă, multilinguală, multietnică, pluri-religioasă. Acest concept accentuează dimensiunea comparativă, coexistența diferitelor culturi care se manifestă într-o societate. Purtătorii diferitelor culturi intra în contact

intamplator sau cand se impune. *Toleranta* grupurilor unul fata de celalalt este de *tip pasiv*. Fiecare e centrat pe sine, ceilalti putand fi considerati o amenintare pentru identitatea grupului. Culturile coexista fara conflicte, dar si fara relatii consistente si cooperare.

b) *interculturalitatea* accentueaza *dimensiunea interactiva* a grupurilor culturale, entice, religioase care traiesc in acelasi spatiu, intretin *relatii deschise de interactiune, schimb si recunoastere mutuala*. Aceasta antreneaza cu sine o intelegere superioara a culturii proprii, in lumina diferitelor sisteme de referinta.

c) *educatia interculturala* poate fi, si este, apropiata dintr-o multitudine de perspective, astfel:

1. C. Cucos precizeaza, la nivel global, ca educatia interculturala vizeaza o abordare pedagogica a diferentelor culturale, strategie prin care se iau in considerare specificitatile spirituale sau de gen, evitandu-se, pe cat posibil, riscurile ce decurg din schimbarile inegale dintre culture sau, si mai grav, tendinta de atomizare a culturilor. De aceea, educatia interculturala urmareste dezvoltarea unei *educatii pentru toti in spiritual recunoasterii diferentelor ce exista in interiorul aceleiasi societati*.
2. Acelasi autor isi nuanteaza punctual de vedere asupra existentei educatiei culturale, argumentand ca aceasta educatie se transforma intr-un proiect dialectic de structurare a unei identitati culturale deschise, avand drept scop:
  - indrumarea tinerilor pentru a asimila o cultura in perspective antropologica;
  - intelegerea punctului de vedere al altuia, prin pozitionarea intelligent relativista;
  - legitimarea identitatii culturale, impiedicand sacralizarea;
  - protejarea schimburilor, a ajuta fara culpabilizare pozitionarile personaliste;
  - asigurarea respectului diferentelor, dar in cadrul unui sistem de atitudini reciproce.
3. In opinia lui C. Bennett, educatia interculturala este *o abordare a procesului de predare-invatare bazata pe valori si credinte democratice, care incearca sa promoveze pluralismul cultural* in contextual unei societati diverse si al unei lumi interdependente. Analiza acestui tip de educatie include o abordare din patru unghiuri complementare: miscare interculturala; curriculum intercultural; procesul de educatie interculturala si angajamentul intercultural.
4. O necesara precizare nationala introduce Jennifer Kerzil si Genevieve Vinsonneau atunci cand concluzioneaza ca educatia interculturala nu este o disciplina de invatamant, ci *impregnarea unei filosofii culturale in intreaga viata scolara*.
5. Indicand beneficiarii acestui demers, P. Dasen arata ca educatia interculturala se adreseaza tuturor elevilor, autohtoni sau emigranti, si cauta sa-i sensibilizeze la *respectarea diversitatii, toleranta, solidaritate*. Aceasta alegere este determinate in pregatirea viitorilor cetateni pentru o viata armonioasa intr-o societate multiculturala. *Scoala* care practica principiile interculturalitatii *va profita efectiv de prezenta elevilor de origini diferite* pentru a (re) valorizeze culturile lor de origine si a ii sensibiliza, in acelasi timp, pe ceilalti, la diversitatea culturala, dar va evita stereotipiile, prezentarea culturilor in mod static.
6. Constatand convergenta argumentelor anterioare, suntem de acord cu M. Rey atunci cand argumenteaza faptul ca educatia interculturala este *calea obligatoie pentru educatia drepturilor omului*, care urmareste sa depaseasca etnocentrismul.
7. Potrivit conceptiei lui J. Banks, educatia interculturala presupune cel putin *trei unghiuride abordare*:
  - a) *o idee* – aceea ca toti elevii, fara deosebire de apartenenta etnica si culturala, trebuie sa beneficieze de oportunitati egale de a invata;

- b) *o miscare de reforma educationala*, menita sa produca schimbari majore in scoala si in cadrul altor institutii educationale;
- c) *un procss* in permanenta derulare, care include idei ca echitatea si preocuparea culturala continua pentru stimularea realizarii scolare.
8. Precizarea cea mai aplicata a conceptului este aceea care face din educatia interculturala un ansamblu de activitati de gestionare adecvata a diversitatii culturale in plan scolar. Data fiind multitudinea de perspective deschise in precizarile precedente apreciem ca ii este mult mai util demersul nostrum ca, in loc de o serie de necesare concluzii partiale, sa prezentam viziunea lui M. Page cu privire la cel *7 perspective complementare asupra educatiei interculturale*, optiune care poate suplini un succes maxim orice alta incercare personala:
- 1) *perspective compensatori*, care vizeaza “asigurarea celor mai bune sanse de reusita scolară pentru elevii minoritatilor care constituie o clientele de risc din motive ligvistice si socio- economice”. In practica scolară, se concretizeaza in aparitia claselor de integrare si adaptare;
  - 2) *perspective de cunoastere a culturilor*, care presupune dezvoltarea relatiilor armonioase intre membrii grupurilor entice distincte;
  - 3) *perspective heterocentrista*, privind reconstituirea cunoasterii realizate prin stiinta si cultura, prin distrugerea stereotipurilor privind suprematia anumitor culori;
  - 4) *perspective izolacionista*, care urmareste “valorizarea limbilor si culturilor minoritare din scoala prin activitati separate”;
  - 5) *perspective altirasista*, care are ca obiectiv “favorizarea educatiei pentru critica discriminariilor din institutii si societate”;
  - 6) *perspective educatiei civice*, care promoveaza o educatie practica pentru drepturile omului si pentru valorile democratiei;
  - 7) *perspective cooperarii*, care cauta “sa promoveze cooperarea in educatie intre grupurile scolare eterogene, centrata pe egalizarea statusurilor”.

G. Contextualitate

Ideea cadru de la care pornim este aceea *a admitterii, intelegerii si acceptarii faptului ca desfasurarea procesului de invatamant in clase / scoli eterogene si pluriculturale este o realitate obiectiva, in curs de consolidare si expansiune* intr-un numar din ce in ce mai mare de sisteme scolare, chiar si in unele care nu au cunoscut pana in curand, in mod semnificativ, acest aspect al convietuirii. De aceea, abordarea pedagogica cea mai buna este aceea care face din *diferentele culturale un avantaj, o potentiala sursa de imbogatire* pentru fiecare participant, sin u un handicap care trebuie ascuns si care genereaza anxietate si complexe. Spiritual care trebuie sa antreneze educatia interculturala este unul de *deschidere, cooperare* sin u unul de selectionare, ierarhizare, segregare si respingere.

M. Rey propune o serie de sugestii de realizare a educatie interculturale, *cu caracter general*, si anume:

- utilizarea bibliotecilor, a centrelor de documentare audio-video pentru consultarea unor lucrari care sa corespunda obiectivelor educatiei interculturale (drepturile omului si libertatile sale fundamentale, dezvoltarea durabila si mediu inconjurator, expuneri asupra unor evenimente istorice sau contemporane);
- studii culturale comparative;
- utilizarea noilor tehnologii ale invatarii (invatamant la distanta, internet, programe TV educative, casete audio-video, softuri educationale);

- activitati desfasurate in parteneriat cu parintii si cu reprezentantii diferitelor institutii culturale (lectorate, povestiri, jocuri, cantece, evocari, informari despre experiente de viata, arta, stiinta, tehnica);
- participarea la evenimente culturale si sarbatori locale, expozitii, concursuri, serbari, activitati musicale si corale in conditiile in care arta se prezinta ca un excelent pretext si ca o cale privilegiata pentru descoperirea, recunoasterea si aprecierea altor culturi;
- manifestari sportive, acestea devenind ocazii autentice de intalnire, colaborare, cu atat mai mult cu cat principiul de constituire a echipelor nu este unul al separarii, ci al integrarii (de ex., intr-o competitie sportiva ne vom stradui sa formam echipe mixte, care contribuie, valorificand diferentele dintre sportive si actionand prin complementaritate, la dezvoltarea cooperarii si la obtinerea de frumoase rezultate);
- organizarea de intalniri intre persoane apartinand unor culturi diferite, ca ocazie de cunoastere si stabilire a unor noi relatii de prietenie, mergand de la vizite, excursii, petrecere a unui timpului liber impreuna pana la schimburi literare, muzicale, culinare, hobiuri;
- exprimarea solidaritatii in raport cu evenimente locale sau internationale (zile aniversare, calamitati, accidente, manifestari rasiste);
- infratirile, practicate intre regiuni, orase, comune, scoli, institutii social- culturale. Ele reprezinta o ocazie concreta de manifestare a schimburilor si solidaritatii (clase ale aceleasi scoli, clase/ scoli din regiuni diferite, clase/ scoli cu dominanta lingvistica diferita sau apartinand unor tari diferite);
- corespondenta scolara (desene, casete, e-mail, "Caietul prieteniei" – ca instrument redactat la initiative "Asociatiei mondiale pentru scoala ca instrument al pacii", in vederea realizarii "Caietului drepturilor copiilor");
- vizite, cursuri, zile sau saptamani de studio centrate pe un anumit aspect (artizanat, limba, datini, religie);
- celebrarea "Zilei drepturilor copilului" (20 noiembrie), a "Zilei drepturilor omului" (10 decembrie) prin concursuri, expozitii, postere, dezbateri pe teme specifice educatiei interculturale.

In Romania s-au realizat pasi semnificativi in abordarea educatiei interculturale, atat *in plan teoretic*, prin aprofundarea studiilor privind paradigma interculturalitatii si educatia integrate ei, precum si in transpunerea acestor generoase orizonturi *in practica scolara*. Desi clasel/grupele de elevi cunosc diferite aspecte ale interculturalitatii, cele mai des invocate sunt cele antrenate de prezenta copiilor rromi (desi exista si copii apartinand nationalitatilor maghiara, germana, turca, tatara, armeană, inclusive copii apartinand unor familii de emigranti din culturile araba, chineza, vietnameza, sau copii apartinand uneia din cele 18 religii recunoscute legal in tara noastra). Prin urmare, literatura domeniului s-a imbogatit, mai ales dupa 2000, atat cu lucrari teoretice, cat si cu *suporturi curriculare* cu caracter aplicativ, unele dintre ele diseminand atat instrumentarul, cat si rezultatele unor proiecte pedagogice axate pe problematica si practica educatiei interculturale. Cele mai cunoscute sunt cele mentionate ca material bibliographic in cele de mai sus si sunt rezultatul proiectului: "Dezvoltarea scolara in comunitati cu rromi – sanse egale pentru copiii rromi prin educatie", precum si al proiectului "Sanse egale pentru copiii rromi prin programe de dezvoltare scolara si implicarea parintilor". Ambele proiecte au fost finantate de Centrul Educatia 2000 + din Romania, Ministerul Afacerilor Externe – Olanda, primul, si Centrul Educatia 2000+ si Netherlanda Institute for Curriculum Development, al doilea.

Valoarea celor doua expresii ale unor practice interculturale ilustrate mai sus rezulta din prezentarea unor *aspecte ale experientei scolare din perimetrul educatiei interculturale romanesti*, asa cum s-a constituit ea in cadrul scolilor pilot, mai exact *tipuri concrete de aplicatii* valorificate pe parcursul derularii proiectelor, cum ar fi urmatoarele, considerate cele mai semnificative din perspective formative:

- lecturi ale unor texte din manuale realizate prin grila interculturalitatii si/sau scrisori trimise de elevi personajelor sau autorilor unor povestiri cu continut care poate fi valorificat din punct de vedere al educatiei interculturale (Vladimir Colin - “Patania ursului cafeniu”, Vasile Alecsandri – “Vasile porojan”, Nichita Stanescu – “Poezie despre bunicul si cele patru rase”);
- actiuni de tipul “Impreuna pentru o lume fara discriminare”, “Calendarul diversitatii”, “Saptamana interculturala”, “personae deosebite ale saptamanii”, “Portofoliu de educatie interculturala”, “Tombola tolerantei”, “dictionarul tolerantei”;
- exercitii applicative: “Incearca sa identifici trei lucruri asupra carora esti sigur ca ai avea opinii diferite fata de cineva care apartine generatiei parintilor”. Anexa 1 – fisa de lucru pentru elevi, exercitii de valorificare a etichetelor

Deschiderile actionate oferite de asemenea activitati, desfasurate deja in scolile noastre, se pot constitui in adevarate elemente declansatoare si sustinatoare ale *creativitatii didactice a acelorasi interesati de importantul domeniu al educatiei interculturale*. In acest scop s-au constituit si prezentele consideratii cu privire la unele aspecte ale conceputualizarii si contextualizarii respectivului domeniu.

CATEGORIA	ASEMANARI	DEOSEBIRI
Membru/ membra a familiei	Trei asemanari intre mine si membrii familiei mele sunt: 1.....;2.....;3.....	Trei deosebiri intre mine si membrii familiei mele sunt: 1.....;2.....;3.....
Prieteni	Trei asemanari intre mine si prietenii mei sunt: 1.....;2.....;3.....	Trei deosebiri intre mine si prietenii mei sunt: 1.....;2.....;3.....
Oameni care au o alta religie	Trei asemanari intre mine si oameni care au o alta religie sunt: 1.....;2.....;3.....	Trei deosebiri intre mine si oameni care au o alta religie sunt: 1.....;2.....;3.....
Oameni din alte tari	Trei asemanari intre mine si oameni din alte tari sunt: 1.....;2.....;3.....	Trei deosebiri intre mine si oameni din alte tari sunt: 1.....;2.....;3.....

BIBLIOGRAFIE

- **“PEDAGOGIE SI PSIHLOGIE”**

Autor: Marin Stoica, Editura Gheorghe Alexandru, 2002

- **“INVATAMANT PRIMAR” –**

Studii si cercetari –“ *Educatia interculturala, conceptualizare si contextualizare*”

Conf. univ. dr. Venera- Mihaela COJOCARIU , Universitatea din Bacau

Editura Miniped

CUPRINS

A. Educatie si societate. Educatia si provocarile lumii contemporane.

B. Noile tipuri de educatii

1. Educatia economica si antreprenoriala;
2. Educatia pentru participare si democratie;
3. Educatia ecologica, pentru protejarea mediului inconjurator;
4. Educatia pentru pace si cooperare;
5. Educatia pentru comunicare si timpul liber;
6. Educatia interculturala;
7. Educatia pentru sanatate.

C. Inovatie si reforma in invatamantul romanesc

D. Perspectiva educatiei permanente si autoeducatiei

1. Concept si factori;
2. Continut;
3. Metodologie.

E. Cauzalitate

1. C. Cucos
2. C. Bennett
3. P. Dasen
4. M. Rey
5. J. Banks
6. M. Page

F. Conceptualizare

G. Contextualizare

SINTEZA

EDUCATIA INTERCULTURALA, CONCEPTUALIZARE SI CONTEXTUALIZARE

1. Cauzalitatea – sistematizarea celor mai profunde temeuri ale educatie interculturale conduce la identificarea a doua grupe mari de cauze: una, care tine de o *cauzalitate generala*, alta, care exprima o *cauzalitate specifica*.

2. Conceptualizare – analiza conceptuala se intemeiaza pe urmatoorii trei termini: multiculturalitate, interculturalitate, educatie interculturala.

Educatia poate fi si este apropiata dintr-o multitudine de perspective astfel:

C.Cucos – educatia interculturala vizeaza o abordare **pedagogica a diferentelor culturale**
– educatia interculturala urmareste dezvoltarea unei educatii pentru toti in spiritual recunoasterii diferentelor ce exista in interiorul aceleasi societati;
– educatia culturala se transforma intr-un proiect didactic de structurare a unei identitati culturale deschise.

C. Bennett – educatia interculturala este o abordare a procesului de predare – invatare bazata pe valori si credinte democratice, care incearca sa promoveze pluralismul cultural.

P. Dasen – educatia interculturala se adreseaza tuturor elevilor autohtoni sau emigrantilor si cauta sa-i sensibilizeze la respectarea diversitatii, tolerantei, solidaritatii.

M.Rey – educatia interculturala este calea obligatorie pentru educatia drepturilor omului.

J.Banks – educatia interculturala presupune cel putin trei unghiuri de abordare: *o idee*; o miscare de reorma educationala *si un proces*.

M.Page – perspective complementare asupra educatiei interculturale: perspectiva compensatorie, perspectiva de cunoastere, perspectiva heterocentrista, perspectiva izolacionista, perspectiva altirasista, perspectiva educatiei civice, perspectiva cooperarii.

3. Contextualizare Ideea –cadru este aceea a admiterii, intelegerii si acceptarii faptului ca desfasurarea procesului de invatamant in clase/ scoli eterogene si pluriculturale este o realitate obiectiva in curs de consolidare si expansiune.

M. Rey – sugestii de realizare a educatiei interculturale, cu caracter general.

Tipuri concrete de aplicatii:

- lucrari ale unor texte din manuale realizate prin grila interculturalitatii;
- actiuni de tipul “Impreuna pentru o lume fara discriminare”;
- exercitii applicative;
- fise de lucru.